

(א) מנהגין פו. ועי' חו"ט
 (ב) מנהגין פו. ועי' חו"ט
 (ג) כבודו ז"ל מוסמך
 דגש"ס פ"א. (ד) ויחל כ"ג
 ז"ל פ"א. (ה) מנהגין פו.
 ויחל כ"ג. (ו) ויחל כ"ג.
 (ז) ויחל כ"ג. (ח) ויחל כ"ג.
 (ט) ויחל כ"ג. (י) ויחל כ"ג.
 (יא) ויחל כ"ג. (יב) ויחל כ"ג.
 (יג) ויחל כ"ג. (יד) ויחל כ"ג.
 (טו) ויחל כ"ג. (טז) ויחל כ"ג.
 (יז) ויחל כ"ג. (יח) ויחל כ"ג.
 (יט) ויחל כ"ג. (כ) ויחל כ"ג.
 (כא) ויחל כ"ג. (כב) ויחל כ"ג.
 (כג) ויחל כ"ג. (כד) ויחל כ"ג.
 (כה) ויחל כ"ג. (כו) ויחל כ"ג.
 (כז) ויחל כ"ג. (כח) ויחל כ"ג.
 (כט) ויחל כ"ג. (ל) ויחל כ"ג.

הגהות הב"ח

(א) ג"מ שלם כל לירדנו
 כ"ל ויחל על נחמק:
 (ב) רש"י ד"ה מ"ל וכו'
 למחבר ויהי ע"כ:
 (ג) ד"ה וקשר וכו' והוה
 (והוה) ליה למחבר יצאו
 ג"כ הכי אחת ב"ב ע"ו
 דב"ב ד"ה ד"ה ד"ה
 לא כל וכו' ועל ידי כך
 נהרג:

גלוין הש"ס

ג"מ דב"ב כי ימצא פ"ט
 לפי עין מנהגין דף
 פ"ו ע"א ד"ה מנהגין:
 שם ויחל ד"ה ל"ב שיש
 ב"ב כ"ג. עין ב"ב דף כ"ג
 ע"כ מ"א דב"ב כ"ג:
 שם א"ב ש"א א"ב
 פ"ב ב"ב. עין נ"ה דף כה
 ע"א ד"ה חמלת:
 שם ויחל ד"ה חמלת:
 עין נ"ה ד"ה חמלת דף
 ג ע"כ ד"ה ח"י מנהגין:
 ד"ה ח"י ויחל כ"ג בו
 כ"ב ויחל כ"ג. עין
 קידושין דף י"ח ע"א ד"ה
 ד"ה ע"כ משמע ועין
 תמורה דף ט ע"א:

מוסר רש"י

נמצא מכוון כי שתי
 עיריות. שכן זו קרובה לו
 יותר מן כלום (בכורות
 י"א). ואין ירושלים
 מביאה עגלה ערופה.
 דמכ"י כי יחלל חלל כלמטה
 וכו' לשתת. ואין ירושלים
 ירושה. קדמך לא מחלקה
 לשבטים ירושה כ"ג. מאין
 היו מורדין. לידע א"ו
 עיר קרובה אל החלל
 (סוטה דף פ"ג). מטיבירו.
 ואומה שקרובה לטובו
 תבול את העגלה ולא
 הקרובה לתועמו (שם).
 במת מצוה קנה
 מקומו. מקום שפול שם
 נעת מו"ו קנלו לקבורה
 ואין בעל הסדה מעבד עליו
 (ב"ק פ"א). איתן
 כמשמעו קשה. שלא
 נעבד (דברים כ"א ד').
 ופטרנוהו בלא מוונות.
 לומר למונתי הולך ולא
 היה לו יולא חלל נשט
 מוונתי וכל למוטפס ממני
 לאות רענון ועמד זה עליו
 והכ"ו ולע"ז עמד זה עליו
 ליידי. תמורה ט"ק עמ"ס
 (שם).

רבה (יונה ד') דאס"ד ר' אפי' לא פשט לה
 הוא דלא ידעינן הי מינייהו והוה ליה למימר (ו) יצאו עגלה
 וימנו אם שלנו קרובה חלקם יהא קניו לנו ולא עירכם
 חלקנו יהא קניו לנו: **אילימא לענין מדידה.** קאמר יצאו
 הרשע אלל

הגוף דממקום שנגמל הגוף שם לר"י
 למדוד ויצאו הרשע אלל כן ויהא מדקמני
 כ"ו: **קנה מקומו.** לקוברו שם דוה
 אחד מ"י מנא"ס שהמנה יהושע צפרק
 מרובה (ב"ק דף פ"א): **עיקר חיוסא**
 כ"ו. הלכך עיקר חלל מיקרי ומודדין
 מיניה דכמני"ל אל העירם אשר
 קרובות החלל: **אחש גווי.** אחש
 מראשית יצרת ראשי מחילה דגווי לישנא

דרישא כמו גוי מוקד"ל שער ראשך
 שלשי וגלי ראשך: **אפילו תימא אכ"ב**
 שול. כ"ו עקיבא סבירא ליה:
 מ"ט דרבי אליעזר בן יעקב. דלמר
 מן הזארה הוא קרוי חלל: **דפסיב**
 אל הזארה חללי רשעים. והלכך
 ממנו מודדין דכמני"ל אל החלל:
מתני' נפטרו וקני ירושלים כ"ו.
 שאין עליהם חלל למדוד דכמני"ל ויצאו

וקנין ושופטין ומדדו: **ואע"פ שאינו**
איסור כשר. דלא כמ"ב ביה עיובא ולא
 נאמר אלל למת: **בקושי'.** כמ"י
 סקין גדול: **מאחר'.** ממול עורפה:
מקומה אסור. לעולם: **ומותר**
לפרוק שם פשטן. דוקא נקט עבודה
 שאינה גנופה של קרקע דמפרש
 בגמרא (ס): **לא כל לירדנו ופטרנוהו.**
 בגמ"ס מפרש כלל מוונות והיינו ידיו
 לא שפכו לא נהרג על ידיו שפטרנוהו
 כלל מוונות והולך לנטקס את
 הכריות ועל (ד) כך נהרג: **לא**
רצונו והסמנוהו. יחידו כלל
 חצורה והיינו ועיינו לא ראו:
 והכהנים

כיון דתנא לעיר שאין בה ב"ד
 לן כדתניא מנין שאם נמצא
 דין ח"ל וולקחו וקני העיר
 עגלות דברי רבי אליעזר
 מוליכין הראש אצל הגוף
 אומר מטיבירו רבי עקיבא
 אומר מטיבירו רבי אליעזר
 טעמא דרבי אליעזר קסבר
 דאמר קרא לרשתה וקסבר
 אילימא לענין מדידה קמפלגי
 אמר ר' יצחק במת מצוה
 במקום אחד וגופו במקום
 הראש במאי קמפלגי מר סבר
 גופא הוא דרדיט אויל: מאין
 חיותא בטיבוריה לימא כי הני
 קאמר אבא שאול אלא לענין
 הוא דכתיב כל אשר נשמת
 מאי טעמא דרבי אליעזר בן
 ירושלים והלכו להן וקני
 אותה לנחל איתן איתן כשה
 אסור מלזרוע ומלעבוד ומותר
 במקום עריפה של עגלה ואומרים
 שוקני ב"ד שופכי דמים הן

לחלל מיניהו דפלוגמא היא
 מינה דהא אוקימנא טעמא דעליון
 ידעינן מאי הוה עגלה: **ספרו.**
 דפלוגמא בטמון דמין בזמניו
 תמון שכתה כ"ו יהודה סבירא
 דאמר נשדה פרט לטמון וטעמא
 משום דמין בזמניו לא הוה טמון:
 לא מקרי אלל ככלי כדלן ענין מר"ב:
ככולן. ואפי' מפרפר קף ועמון
 ומוטל כשפפה. דלא הוה קף ולא
 טמון ולא תלוי ואפי' הכי אין עורפי
 דחלל קבעי. אלמא קרא דכמני
 בעית: **חלל יסירא כפי'.** הקרובים
 אל החלל ועוד חללים עובא למדרש
 חלל דוקא ולא חנוק: **פרט למזוי.**
 מדיר כגון ספר או עיר שרובה עובדי
 כוכבים: **קמ"ל דדפינא כ"ו.** והכי
 קאמר נמא' סמוך לעיר שאין בה ב"ד
 אין מודדין לה אלל לעיר שיש בה ב"ד
 מודדין א"ו היא עיר שיש בה ב"ד
 קרובה לו ואי לא הדר תניא הוה
 אמינא אין מודדין כלל: **פ"ל ולקחו**
וקני העיר מכל מקום. דהאי העיר
 קרא יסירא הוא דמני למכתב
 (ט) והימא העיר הקרובה אל החלל
 ולקחו וקני' עגלת בקר:
מתני' מכוון. מלמא שאין

זו א"מ פ"ט מהל' רחמ'
 הלכה י'
 י' ב מ"י שם הלכה ה'
 י"ח ג מ"י שם הלכה ה'
 י"ב ד מ"י שם הלכה ד'
 ופ"ו מהל' בית
 המדרש הלכה ד'
 ב ה ו מ"י פ"ט מהל'
 רחמ' הלכה ט'
 כ א ז מ"י שם הלכה ד'
 ופ"ד מהל' עבודת
 כוכבים ה' ד ופ"ו מהל'
 בית המדרש הל' ד'
 ופ"ד מהל' טעמא לרשע
 הלכה י'
 ב ב ו מ"י פ"ה מהל'
 מוקי ממון הל' ג'
 ופ"ח מהל' טעמא מת
 הלכה ו ט"ו מ"י מ"מ קומן
 רשע וטעמ' ע"י י"ד ס'
 שד סע' ג':
 ב ג ט מ"י פ"ט מהל'
 רחמ' הלכה ט':
 ב ד י מ"י שם הלכה ג'
 סמ ענין ע"ו:
 ב ה ב מ"י שם פ"י הל'
 ג':
 ב ו ל מ"י שם הלכה ג':
 כ ז מ ג מ"י שם פ"ט
 הלכה ג ג סמ ע"ס:
 ב ח ס מ"י שם פ"י הלכה
 ט':
 ב ט ע פ מ"י שם פ"ט
 הלכה ג:

זו א"מ פ"ט מהל' רחמ'
 הלכה י'
 י' ב מ"י שם הלכה ה'
 י"ח ג מ"י שם הלכה ה'
 י"ב ד מ"י שם הלכה ד'
 ופ"ו מהל' בית
 המדרש הלכה ד'
 ב ה ו מ"י פ"ט מהל'
 רחמ' הלכה ט'
 כ א ז מ"י שם הלכה ד'
 ופ"ד מהל' עבודת
 כוכבים ה' ד ופ"ו מהל'
 בית המדרש הל' ד'
 ופ"ד מהל' טעמא לרשע
 הלכה י'
 ב ב ו מ"י פ"ה מהל'
 מוקי ממון הל' ג'
 ופ"ח מהל' טעמא מת
 הלכה ו ט"ו מ"י מ"מ קומן
 רשע וטעמ' ע"י י"ד ס'
 שד סע' ג':
 ב ג ט מ"י פ"ט מהל'
 רחמ' הלכה ט':
 ב ד י מ"י שם הלכה ג'
 סמ ענין ע"ו:
 ב ה ב מ"י שם פ"י הל'
 ג':
 ב ו ל מ"י שם הלכה ג':
 כ ז מ ג מ"י שם פ"ט
 הלכה ג ג סמ ע"ס:
 ב ח ס מ"י שם פ"י הלכה
 ט':
 ב ט ע פ מ"י שם פ"ט
 הלכה ג:

זו א"מ פ"ט מהל' רחמ'
 הלכה י'
 י' ב מ"י שם הלכה ה'
 י"ח ג מ"י שם הלכה ה'
 י"ב ד מ"י שם הלכה ד'
 ופ"ו מהל' בית
 המדרש הלכה ד'
 ב ה ו מ"י פ"ט מהל'
 רחמ' הלכה ט'
 כ א ז מ"י שם הלכה ד'
 ופ"ד מהל' עבודת
 כוכבים ה' ד ופ"ו מהל'
 בית המדרש הל' ד'
 ופ"ד מהל' טעמא לרשע
 הלכה י'
 ב ב ו מ"י פ"ה מהל'
 מוקי ממון הל' ג'
 ופ"ח מהל' טעמא מת
 הלכה ו ט"ו מ"י מ"מ קומן
 רשע וטעמ' ע"י י"ד ס'
 שד סע' ג':
 ב ג ט מ"י פ"ט מהל'
 רחמ' הלכה ט':
 ב ד י מ"י שם הלכה ג'
 סמ ענין ע"ו:
 ב ה ב מ"י שם פ"י הל'
 ג':
 ב ו ל מ"י שם הלכה ג':
 כ ז מ ג מ"י שם פ"ט
 הלכה ג ג סמ ע"ס:
 ב ח ס מ"י שם פ"י הלכה
 ט':
 ב ט ע פ מ"י שם פ"ט
 הלכה ג:

זו א"מ פ"ט מהל' רחמ'
 הלכה י'
 י' ב מ"י שם הלכה ה'
 י"ח ג מ"י שם הלכה ה'
 י"ב ד מ"י שם הלכה ד'
 ופ"ו מהל' בית
 המדרש הלכה ד'
 ב ה ו מ"י פ"ט מהל'
 רחמ' הלכה ט'
 כ א ז מ"י שם הלכה ד'
 ופ"ד מהל' עבודת
 כוכבים ה' ד ופ"ו מהל'
 בית המדרש הל' ד'
 ופ"ד מהל' טעמא לרשע
 הלכה י'
 ב ב ו מ"י פ"ה מהל'
 מוקי ממון הל' ג'
 ופ"ח מהל' טעמא מת
 הלכה ו ט"ו מ"י מ"מ קומן
 רשע וטעמ' ע"י י"ד ס'
 שד סע' ג':
 ב ג ט מ"י פ"ט מהל'
 רחמ' הלכה ט':
 ב ד י מ"י שם הלכה ג'
 סמ ענין ע"ו:
 ב ה ב מ"י שם פ"י הל'
 ג':
 ב ו ל מ"י שם הלכה ג':
 כ ז מ ג מ"י שם פ"ט
 הלכה ג ג סמ ע"ס:
 ב ח ס מ"י שם פ"י הלכה
 ט':
 ב ט ע פ מ"י שם פ"ט
 הלכה ג:

זו א"מ פ"ט מהל' רחמ'
 הלכה י'
 י' ב מ"י שם הלכה ה'
 י"ח ג מ"י שם הלכה ה'
 י"ב ד מ"י שם הלכה ד'
 ופ"ו מהל' בית
 המדרש הלכה ד'
 ב ה ו מ"י פ"ט מהל'
 רחמ' הלכה ט'
 כ א ז מ"י שם הלכה ד'
 ופ"ד מהל' עבודת
 כוכבים ה' ד ופ"ו מהל'
 בית המדרש הל' ד'
 ופ"ד מהל' טעמא לרשע
 הלכה י'
 ב ב ו מ"י פ"ה מהל'
 מוקי ממון הל' ג'
 ופ"ח מהל' טעמא מת
 הלכה ו ט"ו מ"י מ"מ קומן
 רשע וטעמ' ע"י י"ד ס'
 שד סע' ג':
 ב ג ט מ"י פ"ט מהל'
 רחמ' הלכה ט':
 ב ד י מ"י שם הלכה ג'
 סמ ענין ע"ו:
 ב ה ב מ"י שם פ"י הל'
 ג':
 ב ו ל מ"י שם הלכה ג':
 כ ז מ ג מ"י שם פ"ט
 הלכה ג ג סמ ע"ס:
 ב ח ס מ"י שם פ"י הלכה
 ט':
 ב ט ע פ מ"י שם פ"ט
 הלכה ג:

זו א"מ פ"ט מהל' רחמ'
 הלכה י'
 י' ב מ"י שם הלכה ה'
 י"ח ג מ"י שם הלכה ה'
 י"ב ד מ"י שם הלכה ד'
 ופ"ו מהל' בית
 המדרש הלכה ד'
 ב ה ו מ"י פ"ט מהל'
 רחמ' הלכה ט'
 כ א ז מ"י שם הלכה ד'
 ופ"ד מהל' עבודת
 כוכבים ה' ד ופ"ו מהל'
 בית המדרש הל' ד'
 ופ"ד מהל' טעמא לרשע
 הלכה י'
 ב ב ו מ"י פ"ה מהל'
 מוקי ממון הל' ג'
 ופ"ח מהל' טעמא מת
 הלכה ו ט"ו מ"י מ"מ קומן
 רשע וטעמ' ע"י י"ד ס'
 שד סע' ג':
 ב ג ט מ"י פ"ט מהל'
 רחמ' הלכה ט':
 ב ד י מ"י שם הלכה ג'
 סמ ענין ע"ו:
 ב ה ב מ"י שם פ"י הל'
 ג':
 ב ו ל מ"י שם הלכה ג':
 כ ז מ ג מ"י שם פ"ט
 הלכה ג ג סמ ע"ס:
 ב ח ס מ"י שם פ"י הלכה
 ט':
 ב ט ע פ מ"י שם פ"ט
 הלכה ג:

זו א"מ פ"ט מהל' רחמ'
 הלכה י'
 י' ב מ"י שם הלכה ה'
 י"ח ג מ"י שם הלכה ה'
 י"ב ד מ"י שם הלכה ד'
 ופ"ו מהל' בית
 המדרש הלכה ד'
 ב ה ו מ"י פ"ט מהל'
 רחמ' הלכה ט'
 כ א ז מ"י שם הלכה ד'
 ופ"ד מהל' עבודת
 כוכבים ה' ד ופ"ו מהל'
 בית המדרש הל' ד'
 ופ"ד מהל' טעמא לרשע
 הלכה י'
 ב ב ו מ"י פ"ה מהל'
 מוקי ממון הל' ג'
 ופ"ח מהל' טעמא מת
 הלכה ו ט"ו מ"י מ"מ קומן
 רשע וטעמ' ע"י י"ד ס'
 שד סע' ג':
 ב ג ט מ"י פ"ט מהל'
 רחמ' הלכה ט':
 ב ד י מ"י שם הלכה ג'
 סמ ענין ע"ו:
 ב ה ב מ"י שם פ"י הל'
 ג':
 ב ו ל מ"י שם הלכה ג':
 כ ז מ ג מ"י שם פ"ט
 הלכה ג ג סמ ע"ס:
 ב ח ס מ"י שם פ"י הלכה
 ט':
 ב ט ע פ מ"י שם פ"ט
 הלכה ג:

זו א"מ פ"ט מהל' רחמ'
 הלכה י'
 י' ב מ"י שם הלכה ה'
 י"ח ג מ"י שם הלכה ה'
 י"ב ד מ"י שם הלכה ד'
 ופ"ו מהל' בית
 המדרש הלכה ד'
 ב ה ו מ"י פ"ט מהל'
 רחמ' הלכה ט'
 כ א ז מ"י שם הלכה ד'
 ופ"ד מהל' עבודת
 כוכבים ה' ד ופ"ו מהל'
 בית המדרש הל' ד'
 ופ"ד מהל' טעמא לרשע
 הלכה י'
 ב ב ו מ"י פ"ה מהל'
 מוקי ממון הל' ג'
 ופ"ח מהל' טעמא מת
 הלכה ו ט"ו מ"י מ"מ קומן
 רשע וטעמ' ע"י י"ד ס'
 שד סע' ג':
 ב ג ט מ"י פ"ט מהל'
 רחמ' הלכה ט':
 ב ד י מ"י שם הלכה ג'
 סמ ענין ע"ו:
 ב ה ב מ"י שם פ"י הל'
 ג':
 ב ו ל מ"י שם הלכה ג':
 כ ז מ ג מ"י שם פ"ט
 הלכה ג ג סמ ע"ס:
 ב ח ס מ"י שם פ"י הלכה
 ט':
 ב ט ע פ מ"י שם פ"ט
 הלכה ג:

תורה אור השלם

1. כי ימצא קהל בארמה אשר יי אלהיך נתן לך לרשתה נפל בשדה לא נודע מי הקהו: דברים א' א
2. והיה העיר הקרובה אל החלל ולקחו וקני העיר ההוא עגלת בקר אשר לא עבד בה אשר לא משקה בה: דברים א' א
3. עליו נטמיתי מבטן ממעי אמי אקח גווי בקר חיהוית תמיד: חיהוית א' ו
4. גוי נזרך והשליכי ושאני על שפי' קנה כי מאס יי וישש את דוד עברת: ירמיהו ו' כט
5. כל אשר נשמת רוח חיים באפו מכל אשר ברה"ק מתו: בראשית ו' כב
6. בחותן לך שוא בקסם לך קנב לתת אותך אל צוארי חללי רשעים אשר בא יוקם בית עון קץ: יחזקאל כ"א כד
7. וענו ואמרו ידני לא שפכו את הדם הזה ועיינו לא ראו: דברים א' ז

עגלה ערופה פרק תשיעי סוטה

מו.

עין משפט
גד מצוה

(6) יומא ל... (3) ע"ז כג,
(4) [רי"ה יח. ע"ז (ד) ר"ה]
(1.) (5) [נמנדר ע"ז],
(1) [דברים כא], (1) [דברים
כא].

תורה אור השלם

1. כפר לעמך ישראל אשר פדיתו ואל תתן דם נקי בקרב עמך ישראל ותכפר להם הדם: דברים כא ח
2. והיה העיר הקרובה אל ההלל ולקחו זקני העיר והוא עגלה אשר לא עבד בה אשר לא משקה בעל: דברים כא ג
3. זאת חקת התורה אשר צוה יי לאמר דבר אל בני ישראל וקחו אליך פרה אדומה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה: במדבר י"ב ע
4. עורת או שבור או חרוץ או יבלת או גרב או ילפת לא תקריבו אלה ליי ואשד לא תתנו מהם על המזבח ליי: ויקרא כב כ
5. ומיד כן גבר לא תקריבו את לוחם אלהיכם מכל אלה כי משחקים בהם מום בהם לא ירצו ללכם: ויקרא כב כ

הנהגות הב"ח

(6) רש"י ד"ה והכניס וכו' על מה הם: (3) ר"ה עגלה ומי וכנס בני שנה:

מוסף רש"י

עודה של שקין. שקין הכנה יקוין קצורין יסוד פסולה. דכמי אש לא עלה עליה, כעגלה בעלמא, ובעגלה. עגלה ערופה אינה נפסלה כהעגלה ע"ל עד שתמשוך. דכמי עגלה אשר לא משקה בעול. לישנא אחרינא ע"ה, ע"ן שטוין בן שקין (ע"ז כג).

והכניס אומרים. דכמיז לעיל ונגשו הכניס בני לוי ולא פירש על (6) מי הם נגשים: ולא היו צריכים לומר וכפר להם הדם. כלומר וכפר דכמיז בקרב לאו אועבו ואמרו קאי שיהא אף זה בכלל אמירה אלל מילתא בצנפני נפשה היא שרומ הקודש גישר את ישראל ע"י

משה רבינו לכשיעשו כן וככפר להם הדם: גמ' עגלה צת שנתה היא ואם עברה שנתה פסולה דכל מקום שנלמד תורה עגל סתם בן שנה הוא דליקף(1) מועגל וכנס (3) בן שנה: פרה אדומה אין שיעור לשנותיה: מום פוסל בה. דכמיז צפרה אדומה אין בה מום (נמדנדי יט): כה. מיעוט: אלל מטפה. דכל היכא דכמיז בה מיעוטא הוא ולא גמרינן מיניה כקל וחומר: לא יכו שאר עבודות פוסלות. צפרה דהא עול בלבד כמיז בה (דברים כא) אשר לא עובד בה כל עבודות משמע ולי בה מיעוטא לא נגמרינן מיניה: אלמה אמר רב יהודה הניח. על פרה עודה של שקין אגודה של שקין פסולה וע"ג דלאו עול הוא ועלייה לחודיה מיפסלה דכמיז צפרה כמלכתא עול האמורה בה אשר לא עלה בעלייה לחודה ואפילו שלל משכה: ובעגלה עד שמשוך. שחטולטל המשא מעט דבעגלה כמיז אשר לא משכה(1). ולקמן פריך כיון דשאר עבודות צפרה לא כמיז ומעגלה ילפינן אמאי מיפסל בעלייה לחודה דשאר משאוי שאינו עול ממש. מ"מ שמע מינה דגמרי פרה מעגלה בק"ו צשאר עבודות וע"ג דכמיז בה מיעוטא: שאני פרה דילפינן עול עול. וכיון דגזירה שיה מופנה היא הוה ליה כמאן דכמיז בגופה ומיעוטא דבה דריש ליה לדרשא אחרינא כדלקמן: עגלה נמי סיסי עול עול מפרש. למוס: למעוטי קדשים דלא פסלה בהו עבודה. מהקרבא אכל פרה לא ממעטא

והכניס (6) אומרים יכפר לעמך ישראל אשר פדית [ה'] ואל תתן דם נקי בקרב עמך ישראל לא היו צריכין לומר וכפר להם הדם יאלא רוח הקודש מבשרתן אימתי שתעשו ככה הודם מתכפר להם: גמ' ויהא מום פוסל בעגלה מקל וחומר ומה פרה שאין השנים פוסלות בה ימום פוסל בה עגלה השנים פוסלות בה אינו דין שיהא מום פוסל בה שאני התם דאמר קרא אשר אין בה מום בה מום פוסל ואין מום פוסל בעגלה אלא מעתה לא יהו שאר עבודות פוסלות בה אלמה א"ר יהודה אמר רב הניח עליה עודה של שקין פסולה ובעגלה עד שתמשוך שאני פרה דילפינן עול עול מעגלה עגלה נמי תיתי עול עול מפרה הא מיעט רחמנא בה בעגלה נמי כתיב בה ההוא מיבעי ליה למעוטי קדשים דלא פסלה בהו עבודה סלקא דעתך אמינא ליתי בק"ו מעגלה ומה עגלה שאין מום פוסל בה עבודה פוסלת בה קדשים ששמום פוסלת בהו אינו דין שעבודה פוסלת בהו איכא למיפרך מה לעגלה שכן שנים פוסלות בה אמו קדשים מי ליכא דפסלי בהו שנים כי איצטרך קרא להנך קדשים דפסלה בהו שנים וקדשים דלא פסלה בהו עבודה מהכא נפקא מהתם נפקא עורת או שבור או חרוץ או יבלת או גרב או ילפת לא תקריבו אלה לה' אלה אי אתה מקריב אבל אתה מקריב קדשים שנעבדה בהו עבודה איצטרך סד"א ה"מ היכא דעבד בהו עבודת היתר אבל עבודת איסור אימא ליחסרו צריכא והא נמי מהכא נפקא ומיד כן נכר לא תקריבו את

לחתי מג"ש: מי ליכא דפסלי בהו שנים. והרי פסק וחטאת דכמיז בהו בני שנתן וכי איצטרך צה למעטינהו מפסול עבודה להכי איצטרך דאי לא מעטינהו הווי גמרי כקל וחומר מעגלה: שנעבדה כן עבודה גרסי: עבודה וצבור איסור. כיון בשנת או כלאי צשור וחומר: עבודת איסור נמי מהאי קרא נפקא. דליון דתרי קרלי כתיבי על כרחיך חד מינייהו לעבודת איסור: עול. גבי פרה תניא: שאר עבודות פוסלות בה. דכמיז(1) אשר לא עובד בה: ואם נפשך לומר. ואם יש לך להשיב על ק"ו זה לא ולמד בג"ש נאמר כאלו עול כו': מאי אס נפשך לומר. מאי הוה לך למיפרך דשנקה תנא לאורחיה וליף בגזירה שיה: נאמר כאלו כו'. והאי עול ימירא הוא דהא בכלל שאר עבודות הוא: ומקום שאסא. לאו תנא קמי לה אלל מיוצמיה קא מפרש ואזיל גמרא דקא מתיבז לרב יהודה דאמר לעיל שאר משאות פוסל צפרה בעלייה בעלמא והא כיון דשאר משאוי צפרה לא כמיז ומעגלה יליף לה בגזירה שיה ומקום שאסא עגלה עד שמשוך אף פרה צשאר משאות דילפינן מעגלה עד שתמשוך: פ"ל אשר לא עלה עליה עול מ"מ. דריש ליה בלא עול מדלא כתיב אשר לא עלה עול עליה ותו דכר כמיז עול לדרשא כדדרשינא ואזיל: א"כ כו' שלל כשעת עבודה. ואפילו הניחו עליה להקל משא מידו ולא למשוך: אלל כשעת עבודה. כלומר שצנדה זו ללוך היא אכל אקראי בעלמא שהניח שק עליה ולא להוליכו אלל אקרי ואומיז לא פסלה: משכיה עול. לפסול בעגלה: שאינו עושה פירות. עגלה צת שנתה לא ילדה: כמקום שאין עושה פירות. נחל אימן קשה: שלל הנימוסו. שסרנוהו: אימן

ל א ב מ"י פ"ע מהל
רזח הלכה ג סמג
עשין פה:
לא ג מ"י פ"ח מהל
פרה אדומה הלכה א
סמג עשין רלב רלב:
לב ד מ"י שם הלכה ז:
לב ה מ"י פ"ח מהלכות
רזח הלכה ב:
לד ו ז ח מ"י פ"ח מהל
פרה אדומה הלכה ז:
לה ט מ"י פ"ח מהל
איסור מצות הלכי
פ:
לז י ב מ"י פ"ח מהל
פרה אדומה הלכה ז:
לז ל מ ג מ"י פ"ח מהל
רזח הלכה ג:

לחם אלהיכם מכל אלה אלה אי אתה מקריב אבל אתה מקריב קדשים שנעבדה בהו עבודה איצטרך ס"ד אמינא הני מילי היכא דעבד בהו כשהו חולין אבל עבד בהו כשהו קדשים אימא ליתסרו צריכא גופא אמר רב יהודה אמר רב הניח עליה עודה של שקין פסולה ובעגלה עד שתמשוך מיתבי עול אין לי אלא עול שאר עבודות מנין אמרת ק"ו ומה עגלה שאין מום פוסל בה שאר עבודות פוסלות בה פרה שמום פוסל בה אינו דין ששאר עבודות פוסלין בה ואם נפשך לומר נאמר כאן עול ונאמר להלן עול מה להלן שאר עבודות פוסלות בה אף כאן שאר עבודות פוסלות מאי אם נפשך לומר וכי תימא איכא למיפרך מה לעגלה שכן שנים פוסלות בה אי נמי קדשים יוכיחו שמום פוסל בהו ואין עבודה פוסלת בהו נאמר כאן עול ונאמר להלן עול מה להלן שאר עבודות אף כאן עול עד שתמשוך תנאי היא דאיכא דמייתי לה מעגלה איכא דמייתי לה מגופה דפרה דתניא עול אין לי אלא עול שאר עבודות מנין ת"ל אשר לא עלה עליה עול מכל מקום אם בן מה ת"ל עול עול פוסל בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה שאר עבודות אין פוסלות אלא בשעת עבודה ואימא אשר לא עלה עליה כלל עול פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט עול אין מידי אחרינא לא אשר רבויא הוא ותניא נמי גבי עגלה כי האי גוונא עול אין לי אלא עול שאר עבודות מנין ת"ל אשר לא עובד בה ימ"מ א"כ מה ת"ל עול עול פוסל בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה שאר עבודות אין פוסלות אלא בשעת עבודה ואימא אשר לא עובד בה כלל עול פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט עול אין מידי אחרינא לא אשר רבויא הוא א"ר אבהו בעי מיניה מר' יוחנן משיבת עול בכמה א"ל כמלא עול איבעיא להו לארכו או לרחבו אמר להו ההוא מרבנן ור' יעקב שמייה לדידי מפרשא לי מיניה דרבי יוחנן משיבת עול לרחבו טפח ולימא טפח הא קמ"ל שיעורא דעול טפח הוי למאי נפקא מינה למקח וממכר א"ר יוחנן בן שאול מפני מה אמרה תורה הביא עגלה בנחל אמר הקב"ה יבא דבר שלא עשה פירות ויערף במקום שאין עושה פירות ויכפר על מי שלא הניחו לעשות פירות מאי פירות אילימא פריה ורביה אלא מעתה אוקן ואסרים ה"ג דלא ערפינן אלא מצות: ומורידין אותה אל נחל איתן איתן כמשמעו קשה: תנו רבנן מנין ללאתן שהוא קשה שנאמר איתן

עגלה ערופה פרק תשיעי סוטה

מוז.

עין משפט
גר מצוה

א [מי] פ"ד ס"ג מהל' טעוה
 ב' [ה] [כ] [ב]
 ב ב ג ד מ"י מ"י מהל'
 רומל הלכה ט:
 מא ה מ"י ט"ז פ"ט
 הלכה יג:
 מב ו ד מ"י ס"ג הל' יד:
 מב ח מ"י ט"ז הל' יג:
 מד ט מ"י פ"ג מהל'
 סוטה הלכה יט:

תורה אור השלם

1. הלך הפלך גבעה לזבח שם כי היא הבמה הירוקה אלף עלות יעלה שלמה על המזבח הווא:
2. ויאמרו אנשי העיר אל אלישע הנה נא מושב העיר טוב כאשר ארצי ראה ותמיני רעים והקריץ משקלת:
3. ואלישע חלה את חילו אשר ימות בו ויחד אליו יואש מלך ישראל ויבך על פניו ויאמר אני אבי רבך ישראל ופרשתי מלכים ב י יד
4. ויאמר נעמן הואל קח בכרים ופרץ בו וצר בכרים כסף בשני חרטים ותניו חלפות בגדים וזמן אל שני נערו וישאו לפניו מלכים ב ה כ ג
5. ויאמר אליו לא לבי חלה כאשר הפר איש מעל מרכבתו לקראתך הנתן לקחת את הכסף ולקחת בגדים ויחיים וכרמים וצאן ובע"ב ובע"ב משקלת:
6. ויאמרו אנשים היו מצריים פתח השער ויאמרו איש אל רעהו קח אגרונו וישבים פה עד מותנו מלכים ב ו ג
7. ויבא אלישע ויפסק וכן ויחד מלך ארם חלה ויחד לו לאמר אני איש האלילים עד הנה:
8. ויאמרו בני הנביאים אל אלישע הנה נא המקום אשר אנהנו ישבים שם לפניך צר מותנו מלכים ב ו א
9. לא אפקוד על בנותיכם כי תניחו ועל כלותיכם כי תנאפהו ועם הם עם הזנות יקרדו ועם הקדשות יחברו ועם לא יבין יקבטו הישע ר י ד
10. אללי לי כי הייתי כאשר קיץ פעללת גיזר אין אשכול לאכול בכפרה איתך נפשי:

מכה א ז

10. יפה צמעה: ערופות. עגולות: כרך אספ עוסק. מתמכל צאטת ארס: אסוי ליה בידיה. שיקבלנו: ילד. של תשמיש חקרבנו צימין שלא יקוץ צפריה ורציה וכן מיוקן פן יצרח ויאכזר את עצמור) ואשה אף היא דממה קלה ואם ירדפוה תלל לתרבות רעה: **מתני'** הלא ותרעה בעדרי.

כשאר חולין. והאי תנא לית ליה הא דאמרין כמנה דוכתי עגלה ערופה נאסרה תמיים וירידתה לנחל איתן אוקרתה וצמטתה כריתות מוקמיין לה למילתא צפלוגתא דתנאי צפרק צמרס (דף כה). **גיפיה** ספיקא. היא עשמה את שלה ואם לא נמלא ההורג תכפר הספק ולכשנמלא נעשה ודאי ויהרג ומיהו היא צאיסור הגאה לדידה קיימא דכפרה כתיב זה כקדשים: **שנים** אומרים ראינו לא היו עורפין. דהא נודע מי הכהו ואש"פ שאינו עכשו צפנינו לדונו: **טעלה עגלה ערופה.** שהרי מליין (הן) בהן מי הרגיל בהן להרוג: **לא אפקוד.** על יואוף נשומים לצדוקן ומפני מה על בנותים כי תזניה ועוד כי הם עם הזנות יפרדו הם עצמן נואפין כפרים הללו: **האשכולות.** מפרס בגמרא (ש) שהכל בהן. עד ימיהן לא היה מחלוקת צמכמי ישראל כולן היו אומרים דברים כתיבתא למשה מסוי וכן הראשונים שחלקו צממית קרבנות ציום טוב כדאמרין צמגינה (דף טו). והוא היה מחלוקת ראשון שהיה צמרסל צבדני מורה: **העביר הודיים המעשר.** שלא יהיו ממודין צמתי הקדש כ"ס. וצמרסל (ש) מפרס טעמא: **עורפין** ונוקפין. בגמרא (ש) מפרס טעמא: **עד**

פרחיה שדחפו לאחד מתלמידיו בשתי ידיו אלישע מאי היא דכתיב ויאמר נעמן הואל קח בכרים וכתיב ויאמר אליו לא לבי חלה כאשר הפך איש מעל מרכבתו לקראתך העת לקחת את הכסף ולקחת בגדים ויחיים וכרמים וצאן ובע"ב ובע"ב באותה שעה היה אלישע עוסק בשמנה שרצים אמר לו רשע הגיע עת ליטול שכר שמנה שרצים וצרת נעמן תדבק כך ובזרעך לעולם וארבעה אנשים היו מצורעים אמר רבי יוחנן זה גחזי ושלשת בניו וילך אלישע דמשק למה הלך אמר ר' יוחנן שהלך להחזירו לגחזי בתשובה ולא חזר אמר לו חזור כך אמר לו כך מקובלני ממך כ"ס כל מי שחטא והחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה מאי עבד איכא דאמרי אבן שואבת תלה לו לחטאת ורבעם והעמידו בין שמים לארץ ואיכא דאמרי שם חקק לה אפומה והיתה אומרת אנכי ולא יהיה לך ואיכא דאמרי רבנן דחה מקמיה דכתיב ויאמרו בני הנביאים אל אלישע הנה נא המקום אשר אנהנו וישבים שם לפניך צר ממונו מכלל דעד האידנא לא היה דחיק יהושע בן פרחיה מאי היא כדהוה קא קמיל ינאי מלכא לרבנן שמעון בן שטח אממינהו אחתיה ר' יהושע בן פרחיה אזל ערק אלכסנדריא של מצרים כי הוה שלמא שלח ליה שמעון בן שטח מני ירושלים עיר הקודש לך אלכסנדריא של מצרים אחותי בעלי שרוי בתוכך ואני וישבת שוממה אמר ש"מ הוה ליה שלמא כי אתא אקלע להווא אושפיזא קם קמייהו ביקרא שפיר עבדי ליה יקרא טובא יתיב וקא משתבח כמה נאה אכסניא זו א"ל אחד מתלמידיו רבי עיניה טרופות א"ל רשע בכך אתה עוסק אפיק ארבע מאה שפורי ושמתיה כל יומא אתא לקמיה ולא קבליה יומא חד הוה קרי קרית שמע אתא לקמיה הוה בדעתיה לקבוליה אחוי ליה בדיה סבר מרחא דחי ליה אזל זקף לבניתא פלחא אמר ליה חזור כך א"ל כך מקובלני ממך כל החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה דאמר מר"ב כישף והסית והדיח והחטיא את ישראל תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר יצר תינוק ואשה תהא שמאל דוחה וימין מקרבת: **מתני'** נמצא ההורג עד שלא נערפה העגלה תצא ותרעה בעדר משנערפה העגלה תקבר במקומה שעל יד הירג יעד אחד אומר ראיתי את ההורג ועד אחד אומר לא ראית אשה אומרת ראיתי ואשה אומרת לא ראית היו עורפין יעד אחד אומר ראיתי ושנים אומרים לא ראית היו עורפין ישנים אומרים ראינו ואחד אומר להן לא ראיתם לא היו עורפין משרבו הרוצחין במלה עגלה ערופה משבא אליעזר בן דינאי ותחניה בן פרישה היה נקרא חזרו לקרותו בן הרצחן משרבו המנאפים פסקו המים המרים ורבי יוחנן בן זכאי הפסיקו שנאמר לא אפקוד על בנותיכם כי תזניה ועל כלותיכם כי תנאפהו כי הם וגו' משמת יוסי בן יעזר איש צרידה ויוסי בן יהודה איש ירושלים במלו האשכולות שנאמר אין אשכול לאכול בכורה איתה נפשי ויוחנן כהן גדול העביר הודיים המעשר אף הוא במל את המעוררין ואת הנוקפין עד

ליהו דובים ולא ליהו יער. מאי עבד ליה יער דקריית ליה נס: **דבעייה.** הדובים להחגרות צהם כשאין מקום קרוב להם לנוס ולהתחבאות וכשהן קרובים ליער יוצאין בהצטעה: **זכה ויאה ממנו רוס.** שאלו ממנה דוד ושלמה שהרבו להקריב קרבנות. אלמא זה היה שכרו: **לקללה כוה.** למעט את ישראל ואותה כוונה כאלו נתקיימה: **ואלא מאי טעמייהו.** דמקום הואיל והמים רעים והארץ משכלת: **חן מקום על יושביו.** ואפילו הוא רע נראה להם טוב: **חן האספה.** תמיד על צנלה ואפי' היא מכווערת נושאת חן צעניו: **אחד שגירה דובים.** בעון שגירה דובים צמינקות: **חלה.** חד את תליו מרי וחד אשר ימות צו: **מי שקיל כולי האי.** כהאי קרא כתיב שמנה דברים כסף וצגדים ואלן וצקר ועצדים ושפחות וזימים וקרמים: **כסף וצגדים הוא דשקל.** דכתיב (ל) ויגר ככרים כסף צבשי חרטים ושמי חליפות צגדים: **צמנה שרצים.** צפרק שמנה שרצים (צמנה ק): **הגיע עם ליטול שכר.** תורתן בעולם הזה: **אין שואבת.** שמתנה את המתכת מן הארץ ומעמדתו צבור נועי' אוחו אבן העמד העגלים של ידעם צבורין: **רבנן דסה.** דוחה היה את התלמידים מפני אלישע כשהיה משמש לפניו דכתיב לאתר שפירש ממנו המקום אשר אנהנו יושבין צית המדרש של רבנן לר ממנו (ש) שנתוספו התלמידים שהיה גמזו דוחה: **ינאי מלכא קטליה** לרבנן כדאמרין צקידושין צהאומר לשלוחו (דף טו): **בעלי שרוי בתוכך.** נשיא היה כדאמרין צמגינה (דף טו): **קם קמייהו שפיר.** כיצדמו: **אכסניא**

הגהות הב"ח
 (ה) נס' ויחן בן (יהודה)
 מ"מ' ויב' ס"א יוחנן:

מוסף רש"י
 בשביל ארבעה אנשים קרבנות. וכן פירס לאלים, ו' פירס ו' אלים ג' פמשים היו מ"ב בין פירס ואלים (סוהדרין פ"ה) משמע מנחות שערך צ"ב מקומות ועל כל אחד ואחד הגלה פר ואלו חסם י"ד לכל עמדת ומעמד ו' פמשים י"ד עולין מ"ב וקרבנותיו ועל כל הוה שלל נסע משה (נזיר כ"ג). הגיע עת ליטול שכר שמונה שרצים. שפיקא ויהי כתיב בעלי עקרה שמה דברים כנגד אוחו פקד. כלומר כסף וצגדים שקבלת ממנו מעמק סודר אלה לקטת דברים הללו להיותם לך שרש שמונה שרצים (סוהדרין ק"ז). יצר תינוק ראשה. ילד, תאוחו את מחתיקה ממנו לנמני מעמק שיבת עולם ואל מקרנה לנמני חל ליד אשור, שאני יכול לנכס ילדו מניע ענייה. מיוקן ואשה דעמן קלה ואלו מדה אוחם מערין מן העולם (שם). כיפרה ספיקא. כשעת ערופה שהי עדיין ספק היה והלכה לה. ללך אפורה כהנאה ותקבר כדון כל העגלות הערופות (כריתות כ"ג).